

REPUBLIKA E KOSOVËS - REPUBLIKA KOSOVO - REPUBLIC OF KOSOVO

**GJYKATA KUSHTETUESE
USTAVNI SUD
CONSTITUTIONAL COURT**

Priština, 28. septembra 2023. godine
Ref.br.: MK2285/23

PODUDARNO MIŠLJENJE

sudije

RADOMIR LABAN

U

slučaju br. KI21/23

Podnosilac

“Kelkos Energy” D.O.O.

Ocena ustavnosti presude ARJ. UZVP. br. 119/22 Vrhovnog suda Kosova od 16. decembra 2022. godine

Iskazujući na početku svoje poštovanje i saglasnost sa mišljenjem većine sudija da u ovom slučaju, postoji povreda člana 31. [Pravo na pravično i nepristrasno suđenje] Ustava Republike Kosovo (u daljem tekstu: Ustav) u vezi sa članom 6. (Pravo na pravično suđenje) Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava (u daljem tekstu: EKLJP), Ja kao sudija Ustavnog Suda smatram da postoji još jedna povreda ustavom zagwarantovanih ljudskih prava koja je učinjena podnosiocu zahteva a koja se odnosi na povredu prava podnosioca zahteva zagwarantovanom članom 46. [Zaštita imovine] Ustava u vezi sa članom 1. [Zaštita imovine] Protokola br. 1 EKLJP), koju ću u daljem tekstu pokušati da obrazložim.

Ja kao sudija se slažem sa činjeničnim stanjem kako je izneto i predstavljeno u presudi i isto činjenično stanje prihvatam kao tačno. Takođe slažem sa načinom kako su navodi podnosioca izneti i predstavljeni u presudi.

Zbog gore navedenog, a u skladu sa Pravilom 57 Poslovnika o radu Ustavnog Suda ja ću pismeno izložiti Moje podudarno mišljenje. Ja ću u cilju što lakšeg i jasnijeg praćenja obrazlaganja Moga podudarnog mišljenja **(I)** ponoviti navode podnosioca zahteva u vezi navodnim povredama prava podnosioca zahteva zagwarantovanih članom 46. [Zaštita imovine] Ustava u vezi sa članom 1. [Zaštita imovine] Protokola br. 1 EKLJP; **(II)** oceniti primenljivost člana 46. [Zaštita imovine] Ustava i člana 1. Protokola br. 1 EKLJP; **(III)** izneti sadržaj člana 46. [Zaštita imovine] Ustava i člana 1. Protokola br. 1 EKLJP; **(IV)** obrazložiti osnovna načela

člana 46. [Zaštita imovine] Ustava i člana 1. Protokola br. 1 EKLJP; (V) Primeniti gore navedena osnovna načela na konkretan slučaj; (VI) izneti zaključak u vezi sa navodnim povredama prava podnosioca zahteva zagwarantovanih članom 46. [Zaštita imovine] Ustava u vezi sa članom 1. [Zaštita imovine] Protokola br. 1 EKLJP.

(I) Navodi podnosioca zahteva u vezi navodnim povredama prava podnosioca zahteva zagwarantovanih članom 46. [Zaštita imovine] Ustava u vezi sa članom 1. [Zaštita imovine] Protokola br. 1 EKLJP

1. Podnosilac zahteva tvrdi da je osporenom presudom Vrhovnog suda kojom se odlaže izvršenje licence za proizvodnju električne energije od strane ovog preduzeća, sastoji se od direktnog umešanja na pravo na imovinu podnosioca zahteva, zagwarantovano članom 46. Ustava u vezi sa članom 1. Protokola br. 1 EKLJP. Podnosilac zahteva se povodom svog navoda o povredi njegovog prava na imovinu poziva na sudsku praksu Evropskog suda za ljudska prava (u daljem tekstu: ESLJP), odnosno na predmete Tre Traktor AB protiv Švedske; Pressos Compania Naviera SA et al protiv Belgije; Capital Bank AD protiv Bugarske; Lönnroth protiv Švedske i Saliba protiv Malte.
2. Podnosilac zahteva navodi da se uzimajući u obzir sve pravne akte i imperativne, fundamentalne norme koje oni sadrže u vezi sa pravom na imovinu, a posebno "utvrđenje Ustava u vezi sa ovim pravom-jasno vidi da-pravo na imovinu predstavlja fundamentalno i neprikosnoveno ljudsko pravo", s obzirom na to da je ovo pravo uvršteno u Poglavlje II Ustava o osnovnim pravima i slobodama.
3. Podnosilac zahteva navodi: " *S obzirom na jurisprudenciju ESLJP-a, kroz član 53. Ustava. Mora se uzeti u obzir da **koncept imovine** je veoma široko tumačen. Prema jurisprudenciji ESLJP-a, ovaj koncept obuhvaća samo imovinu i pravo na nju-u materijalnom i klasičnom smislu reči, ali **obuhvaća i široku gamu monetarnih prava-prava koje proizilaze iz, pored ostalog, licenci i takođe i prava koja proizilaze od upravljanja jednog biznisa.** [A. Grgić; Z. Mataga; M. Longar i A. Vilfan, *The Right to property under the European Convention on Human Rights*, str. 7, stav2] [Posebni naglasak]. Čak, još dalje, u *PressosCompania Naviera SA et al p. Belgije, ESLJP-a je zaključio da još jedan zahtev za kompenzaciju se može smatrati kao imovina-u smislu imovine i uživa zaštitu prema članu 1. Protokola 1. EKLJP-a-kada se dovoljno dokazuje od stranke da postoji legitimno očekivanje da jedan takav zahtev može ostvariti.* "*
4. U nastavku, podnosilac zahteva naglašava da na osnovu sudske prakse ESLJP-a, pribavljanje licence predstavlja legitimno očekivanje da će on nesmetano obavljati svoju delatnost zbog toga što je ispunio zakonske uslove u trenutku kada mu je data licenca, zbog čega legitimno očekivanje podnosioca zahteva uživa zaštitu iz člana 46. Ustava u vezi sa članom 1. Protokola br. 1 EKLJP.
5. Prema podnosiocu zahteva: " *Licence za proizvodnju električne energije koje su izdate podnosiocu zahteva „Kelkos Energy“ od strane RUE-a, su suštinska za delatnost ove kompanije, jer u trenutku sprovođenja jedne sudske odluke sa kojom se privremeno zabranjuje operisanje na osnovu te licence, kompanija je dužna da u potpunosti zaustavlja svoju delatnost do meritornog odlučivanja pitanja od suda*". S tim u vezi, on navodi: " *uzeći u obzir preopterećenost sudova sa predmetima, meritorna odluka o slučaju o kojem je reč, očekuje se da se donosi nakon više od tri (3) godine.* "
6. U prilog prethodnom navodu, podnosilac zahteva precizira: " *Da bi utvrdio štetu koja se nanosi podnosiocu zahteva, dovoljno je samo da se gleda proizvodnja električne energije iz obnovljivih izvora za 2017-2020- godine, od strane poslednjeg. Prema samim izveštajima KOSTT-a, električna energija proizvedena i stavljana u mreži od*

strane podnosioca zahteva za 2019. godinu je 46.526 MWh električne energije, od ukupno 191,700 MWh proizvedenih od obnovljivih izvora na Kosovu. Takođe, za 2020. godinu (kao godina pandemije), podnosilac zahteva je proizvodio 35,744.51 MWh čiste električne energije. Ovi podaci dokazuju da podnosilac zahteva uz nemogućnost proizvodnje električne energije će se prouzrokovati izvanredno velika šteta”.

7. U nastavku, podnosilac zahteva navodi da je: “ Osim da je šteta velika u novčanom smislu, ista je i nepopravljiva. Ovo jer, kao što se zna u multinacionalnim korporacijama-deo koje je i podnosilac zahteva „Kelkos Energy je deo Kellag“, struktura finansiranja i finansijski instrumenti za finansiranje takvih investicionih projekata je komplikovao. U slučaju da se ne počinje sa vraćanjem investiranih sredstava za toliko dug period (najmanje 3 godine), ovo će rezultirati u finansijskoj nemogućnosti da se preživi za Kompaniju Kelkos-i pretiče ozbiljna opasnost likvidacije”.
8. Podnosilac zahteva se dalje poziva i na načelo legitimnog očekivanja za koje kaže da odredbe člana 1. Protokola br. 1 EKLJP ne mogu: , ni na koji način ne utiču na pravo države da primenjuje takve zakone koje smatra potrebnim da bi nadzirala korištene imovine u skladu s općim interesima ili da bi osigurala naplatu poreza ili drugih doprinosa ili kazni.”. Sledom navedenog, podnosilac zahteva pozivajući se na predmet *Lonnroth protiv Švedske* navodi da je ESLJP: “ postavio tri (3) osnovna načela, koje se primenjuju što se tiče intervencije/ograničenja prava na imovinu-prema članu 1. Protokola 1. EKLJP-a, i oni su kao u nastavku: (i) Načelo zakonitosti; (ii) Načelo postojanja legitimne svrhe u zaštiti javnog interesa, i (iii) načelo pravične ravnoteže između zaštite javnog interesa i prava na imovinu određenoj osobi (proporcionalnosti)”.
9. Podnosilac zahteva precizira da mešanje u pravo na imovinu može biti opravdano samo “ako je zasnovano na zakonu [poziva se na predmet *ESLJP-a Saliba protiv Malte*]; zasnovano na legitimnom cilju koji je u javnom ili opštem interesu, a ograničavanje ovog prava mora biti zasnovano na načelu srazmernosti, odnosno da niko ne bude uskraćen ako se sredstvima i drugim (blažim) merama može postići zaštita opšteg interesa”.
10. Pozivajući se na predmet *ESLJP-a Capital Bank AD protiv Bugarske*, podnosilac zahteva dodaje: “ *ESLJP-a* je u slučaju *Capital Bank Ad protiv Bugarske*, br. 49429/99, utvrdio da kriterijum zakonitosti, pretpostavlja, pored ostalog, da domaći zakon mora pružiti mehanizam za zaštitu protiv arbitrarnih umešanja od strane javnih autoriteta. Dalje, Sud ističe da „koncept zakonitosti i vladavine zakona u demokratskom društvu zahteva da mere koje utiču na ljudska prava, mogu biti predmet razmatranja pred nezavisnim sudskim organima“. Prema tome, *ESLJP-u*, „svako umešanje u mirnom uživanju imovine mora se pratiti sa proceduralnim garancijama koja omogućavaju pojedincima ili pravnim subjektima da predstavljaju njihov slučaj pred odgovarajućim vlastima kako bi ozbiljno izazvali korake sa kojima je umešano na garantirana prava prema ovoj odredbi.“.
11. Podnosilac zahteva takođe navodi da je Vrhovni sud povredio član 119 (4) [Osnovna načela] Ustava, koji obavezuje Republiku Kosovo da podržava blagostanje i održivi ekonomski razvoj jer je, “ S obzirom na postojeće energetske kapacitete Republike Kosovo i činjenicu da osim naglašenog nedostatka proizvodnih kapaciteta, takođe i globalna energetska kriza, enormno povećanje cena uvoza, presuda Vrhovnog suda je u direktnoj suprotnosti sa članom 119. stav 4, jer ova presuda obeshrabruje stabilni privredni razvoj”.

12. Podnosilac zahteva navodi da s obzirom na pogrešnu primenu proceduralnog prava i nedostatku ubedljivog obrazloženja u odluci Vrhovnog suda, može se reći da mešanje u imovinska prava podnosiocu zahteva nije bilo praćeno sa dovoljnim garancijama protiv arbitrarnosti, i kao posledica, nije bila u skladu sa članom 1. Protokola 1. EKLJP-a.

(II) Ocena primenljivost člana 46. [Zaštita imovine] Ustava i člana 1. Protokola br. 1 EKLJP

13. Najpre ću oceniti da li licenca i dozvola za rad predstavljaju "imovinu" u smislu ovih odredbi, kako bi utvrdio da li su član 46. [Zaštita imovine] Ustava i član 1. Protokola br. 1 EKLJP primenljivi u okolnostima konkretnog slučaja, odnosno da li su navodi koje je izneo podnosilac o povredi ovih odredbi *ratione materiae* u skladu sa Ustavom i EKLJP, kako je utvrđeno pravilom 34 (3) (b) Poslovnika o radu Suda.
14. Podsećam da je podnosilac zahteva privredni subjekat koja se bavi proizvodnjom električne energije iz obnovljivih izvora na Kosovu koja je u svrhu proizvodnje uspostavila potrebnu infrastrukturu za proizvodnju električne energije iz obnovljivih izvora.
15. Podnosilac zahteva je obavljao svoju delatnost na osnovu relevantnih odluka (licenci) državnih organa, odnosno RUE, koji je u kontinuitetu donosio odluke (licenci) koje su podnosiocu zahteva omogućile investiranje u kapacitete za proizvodnju električne energije kroz izgradnju infrastrukture za hidroelektrane. Na osnovu ove investicije, podnosilac zahteva je u najmanju ruku od 2019. godine počeo sa proizvodnjom električne energije.
16. Podnosilac zahteva je posle izgradnje infrastrukture u cilju započinjanja njegove poslovne delatnosti odnosno proizvodnje električne energije iz obnovljivih izvora aplicirao i pribavio vodne dozvole, relevantne odluke o ekološkim dozvolama, kao i relevantne licence za proizvodnju električne energije, izdate od strane MEŽS i RUE-a, kao što su: (i) odluka o vodenoj dozvoli za HE Belaja L.U. 13, 4981/20 od 03.11.2020. godine; (ii) odluka o VD za HE Dečani L.U. 14, 4982/20 od 04.11.2020. godine; (iii) odluka o ekološkoj dozvoli (ED) za HE Belaja 19, 5837/ZSP od 06.11.2020. godine; (iv) odluka o ED za HE Dečani 19, 5837/ZSP od 06.11.2020. godine; (v) odluka RUE-a za HE Dečani V-1303-2020 od 12.11.2020. godine; (vi) odluka RUE-a za HE Belaja V-1304-2020 od 12.11.2020. godine; (vii) licenca za proizvodnju električne energije za HE Dečani LJ-49/20 od 12.11.2020. godine i (viii) licenca za proizvodnju električne energije za HE Belaja LI-50/20 od 12.11.2020. godine.
17. U slučaju pred Sudom, podnosilac zahteva tvrdi da su redovi sudovi uvođenjem privremene mere kojom su naložili da se (i) USVAJA SE kao osnovan predlog tužioca/predlagača F.S.; (ii) ODLAŽE SE izvršenje sledećih odluka prve optužene strane – MEŽS-a: 1. vodne dozvole za HE Belaja, L.U. 13, 4981/20 od 03.11.2020. godine; 2. odluke o vodenoj dozvoli za HE Dečani, L.U. 14, 4982/20 od 04.11.2020. godine; 3. odluke o ekološkoj dozvoli za HE Belaja, 19/5837/ZSP od 06.11.2020. godine i 4. odluke o ekološkoj dozvoli za HE Dečani, 19/5837/ZSP od 06.11.2020. godine, dok sud konačnom sudskom odlukom ne odluči po tužbi tužioca; (iii) ODLAŽE SE izvršenje sledećih odluka druge optužene strane – Regulatornog ureda za energiju: 1. odluke V_1303_2020 od 12.11.2020. godine; 2. odluke V_1304_2020 od 12.11.2020. godine; 3. licence za proizvodnju električne energije za HE Dečani, Li_49/20 od 12.11.2020. godine i 4. licence za proizvodnju električne energije za HE Belaja, Li_50/20 od 12.11.2020. godine, dok sud konačnom sudskom odlukom ne odluči po tužbi tužioca.

18. Podnosilac tvrdi da je uvođenjem privremene mere na neodređeno vreme, utvari došlo do ukidanja poslovnih licenci, te su odluke redovnih sudova, odnosno osporena presuda ARJ. UZVP. br. 119/22 Vrhovnog suda Kosova od 16. decembra 2022. godine u suprotnosti sa članom 46. [Zaštita imovine] Ustava, kao i članom 1. Protokola br. 1 EKLJP-a.
19. Podnosilac zahteva navodi: “ *Licence za proizvodnju električne energije koje su izdate podnosiocu zahteva „Kelkos Energy“ od strane RUE-a, su suštinska za delatnost ove kompanije, jer u trenutku sprovođenja jedne sudske odluke sa kojom se privremeno zabranjuje operisanje na osnovu te licence, kompanija je dužna da u potpunosti zaustavlja svoju delatnost do meritornog odlučivanja pitanja od suda uzeći u obzir preopterećenost sudova sa predmetima, meritorna odluka o slučaju o kojem je reč, očekuje se da se donosi nakon više od tri (3) godine* ”.
20. Za potrebe ispitivanja navoda podnosioca zahteva o povredi člana 46. Ustava u vezi sa članom 1. Protokola br. 1 EKLJP, potrebno je oceniti da li licenca predstavlja “imovinu” u smislu ovih odredbi, kako bi utvrdio dali su u konkretnom slučaju primenljivi član 46. [Zaštita imovine] Ustava, i član 1. Protokola br. 1 EKLJP-a.
21. U tom smislu, se pozivam na sudsku praksu ESLJP-a, kojom je utvrđeno da dozvola za vođenje poslovanja predstavlja imovinu ukidanje te dozvole predstavlja mešanje u pravo zagarantovanom članom 1. Protokola br. 1 (vidi, predmete ESLJP-a Megadat.com SRL protiv Moldavije, br. 21151/04, presuda od 8. aprila 2008. godine, stavovi 62-63; Bimer S.A protiv Moldavije, br. 15084/03, presuda od 10. jula 2007. godine, stav 49; Rosenzweig i Bonded Warehouses Ltd. protiv Poljske, od 30 novembra 2005, aplikacija br 51728/99 stav 49.; Capital Bank AD protiv Bugarske, od 24 februara 2006, aplikacija br 49429/99) stav 130.; Tre Traktörer Aktiebolag protiv Švedske, br. 10873/84, presuda od 7. jula 1989. godine, stav 53.; Vékony protiv Mađarske, br. 65681/13 presuda od 1. juna 2015, stav 29.; Fredin protiv Švedske (br. 1), br. 12033/86, presuda od 18. februara 1991, stav 40.; Malik protiv Ujedinjenog Kraljevstva, br. 23780/08, presuda od 24 septembra 2012, stav 90).
22. Najpre, primećujem da je ESLJP u svojoj sudskoj praksi dosledno smatrao licencu “imovinom” u smislu člana 1. Protokola br. 1 EKLJP, čak je smatrao da ukidanje važeće dozvole za vođenje poslovne delatnosti, u određenim slučajevima, predstavlja povredu prava na mirno uživanje imovine iz člana 1. Protokola br. 1 Konvencije (vidi, predmete ESLJP-a Megadat.com SRL protiv Moldavije, br. 21151/04, presuda od 8. aprila 2008. godine, stav 63; Bimer S.A protiv Moldavije, br. 15084/03, presuda od 10. jula 2007. godine, stav 49).
23. Dalje, u svetlu sudske prakse Suda, povlačenje važećih dozvola za vođenje biznisa predstavlja mešanje u pravo na mirno uživanje imovine zagarantovano članom 1. Protokola br. 1. Ono predstavlja meru kontrole korišćenja imovine, koja se ispituje prema drugom stavu člana 1 Protokola br. 1 EKLJP-a (vidi slučajeve ESLJP-a, Tre Traktörer Aktiebolag protiv Švedske, napred citiran, stav 55; Rosenzweig i Bonded Warehouses Ltd. protiv Poljske, br. 51728/99, napred citiran, stav 49).
24. Potom, podsećam da je posedovanje licence bilo osnovni uslov od koga je podnosilac zahteva zavisio za obavljanje svog poslovanja, i da je njeno ukidanje imalo efekat automatskog prestanka dalje privredne delatnosti podnosioca zahteva. Stoga je ukidanje licence predstavljalo mešanje u imovinu banke podnosioca predstavke i član 1. Protokola br. 1 je primenljiv“ (vidi predmet Capital Bank AD protiv Bugarske, napred citiran, stav 130).

25. Potom, u predmetu *Vékony protiv Mađarske*, ESLJP je razmotrio zahtev u kome je došlo do zakonskog ukidanja ranije dozvole podnosiocu predstavke za prodaju duvana, umesto koje mu u tenderskom postupku nije dodeljena druga. U tom slučaju, ESLJP je naglasio da je bilo teško za Sud zamisliti da se ova dozvola, koja jednom garantuje značajan udeo u prometu podnosioca predstavke ne smatra „imovinom“ u smislu člana 1 Protokola br. 1. ESLJP je dalje podsetio da je povlačenje dozvole za obavljanje poslovnih aktivnosti predstavljalo mešanje u pravo na mirno uživanje imovine kako je sadržano u članu 1 Protokola br. 1. S obzirom na očigledne ekonomske interese koji povezuju maloprodaju duvana sa poslovanjem podnosioca predstavke uopšte, Sud je ocenio da je zakonom propisano ukidanje dugogodišnje dozvole za duvan predstavljalo mešanje u njegova prava iz člana 1 Protokola br. 1 i to bez obzira na štetne posledice pušenja koje omogućava maloprodaja duvana. (vidi predmet ESLJP-a, *Vékony protiv Mađarske*, napred citiran, stav 29).
26. Nadalje, prema ESLJP-u, dozvola za zemaljsko televizijsko emitovanje u celoj zemlji bez dodeljene frekvencije za emitovanje je predstavila lišenje svrhe posedovanja licence (vidi predmet ESLJP-a, *Centro Europa 7 S.R.L. i di Stefano protiv Italije*, br. 38433/09, presuda od 07 juna 2012, stav 177).
27. Slično tome, prema ESLJP-u, licenca za prikupljanje mlađi dagnji, povezano s uobičajenim obavljanjem delatnosti akva kulture podnositelja zahteva, smatralo se „imovinom“, a privremena zabrana prikupljanja mlađi dagnji smatrala se ograničenjem te dozvole (vidi predmet ESLJP-a, *O’Sullivan McCarthy Mussel Development Ltd protiv Irske*, br 44460/16, presuda od 08 oktobra 2018, stav 89).
28. Stoga, na osnovu svega gore navedenog, ja utvrđujem da poslovna licenca predstavlja “imovinu” iz člana 46. Ustava i člana 1. Protokola br. 1 EKLJP.
29. U konkretnom slučaju, utvrđujem da je podnosilac zahteva imao važeće poslovne licence i dozvolu za rad, i to odluke Regulatornog ureda za energiju 1. odluke V_1303_2020 od 12.11.2020. godine; 2. odluke V_1304_2020 od 12.11.2020. godine; 3. licence za proizvodnju električne energije za HE Dečani, Li_49/20 od 12.11.2020. godine i 4. licence za proizvodnju električne energije za HE Belaja, Li_50/20 od 12.11.2020. godine, stoga zaključujem da navod podnosioca potpada pod član 1. Protokola br. 1 EKLJP, kao i član 46 Ustava i da su oba ova člana u konkretnom slučaju primenljiva.

(III) Sadržaj člana 46. [Zaštita imovine] Ustava i člana 1. Protokola br. 1 EKLJP

30. U tom smislu, prvo podsećam na sadržaj člana 46. [Zaštita imovine] Ustava i člana 1. Protokola br. 1 EKLJP.
  1. *“Garantuje se pravo na imovinu.*
  2. *Korišćenje imovine je regulisano zakonom, u skladu sa javnim interesom.*
  3. *Niko se ne može arbitrarno lišiti lične imovine. Republika Kosovo ili javne vlasti Republike Kosovo mogu izvršiti eksproprijaciju imovine ako je ista u skladu sa zakonom, ako je neophodna ili adekvatna za postizanje javnih ciljeva ili održavanje javnog interesa, a za koju se vrši neposredna adekvatna kompenzacija licu ili licima, imovina kojih se ekspropriše”.*

[...]

Član 1. [Zaštita imovine] Protokola br. 1 EKLJP:

1. *Svako fizičko i pravno lice ima pravo na neometano uživanje svoje imovine. Niko ne može biti lišen svoje imovine, osim u javnom interesu i pod uslovima predviđenim zakonom i opštim načelima međunarodnog prava.*
2. *Prethodne odredbe, međutim, ni na koji način ne utiču na pravo države da primenjuje zakone koje smatra potrebnim da bi regulisala korišćenje imovine u skladu s opštim interesima ili da bi obezbedila naplatu poreza ili drugih dažbina ili kazni.*

(IV) Osnovna načela člana 46. [Zaštita imovine] Ustava i člana 1. Protokola br. 1 EKLJP.

31. Sadržaj člana 1. Protokola br. 1 EKLJP i njegovu primenu, ESLJP je tumačio kroz svoju sudsku praksu, na koju ću se, kao što je prethodno navedeno, pozvati u vezi sa tumačenjem navoda podnosioca zahteva o povredi člana 46. Ustava u vezi sa članom 1. Protokola br. 1 EKLJP.
32. U pogledu prava koja su zagantovana i zaštićena članom 46. Ustava, prvo ocenjujem da pravo na imovinu iz stava 1. člana 46. Ustava garantuje pravo na posedovanje imovine; stav 2. člana 46. Ustava utvrđuje način korišćenja imovine, jasno precizirajući da se njeno korišćenje reguliše zakonom i u skladu sa javnim interesom; i, u stavu 3. garantuje da se niko ne može arbitrarno lišiti imovine, utvrđujući takođe i uslove pod kojima se imovina može eksproprijati (vidi, slučaj Suda KI50/16, podnosilac Veli Berisha i drugi, rešenje o neprihvatljivosti od 10. marta 2017. godine; KI 67/16, podnositeljka Lumturije Voca, rešenje o neprihvatljivosti, od 6. decembra 2016. godine).
33. Podsećam da na osnovu stava 2. člana 46. Ustava, pravo na imovinu može biti ograničeno zakonom. U ovom slučaju, smatram da Skupština, kao zakonodavni organ, ima pravo da zakonom reguliše korišćenje imovine, u skladu sa javnim interesom.
34. Što se pak tiče prava zagantovanih i zaštićenih članom 1. Protokola br. 1 EKLJP, primećujem da je ESLJP utvrdio da se pravo na imovinu sastoji od tri različita pravila. Prvo pravilo, koje je izraženo u prvoj rečenici prvog stava i koje je opšte prirode izražava princip mirnog uživanja imovine. Drugo pravilo, u drugoj rečenici istog stava, odnosi se na lišavanje imovine i podvrgava ga izvesnim uslovima. Treće pravilo, sadržano u stavu dva ovog člana, dozvoljava da države potpisnice imaju pravo, između ostalog, da kontrolišu korišćenje imovine u skladu sa opštim interesom, primenjujući one zakone koje smatraju potrebnim za tu svrhu (vidi, predmet ESLJP-a Sporrong i Lonnot protiv Švedske, br. 7151/75, 7152/75, presuda od 23. septembra 1982. godine, stav 61; i, slučaj Suda, KI 86/18, podnosilac Slavica Đorđević, presuda od 3. februara 2021. godine, stav 140).
35. Sva gore navedena pravila ipak nisu "različita" u smislu da nisu povezana. Drugo i treće pravilo se odnose na posebne slučajeve mešanja u pravo na mirno uživanje imovine i trebaju biti tumačena u svetlu opšteg principa izraženog u prvom pravilu (vidi, predmete ESLJP-a Brunckrona protiv Finske, od 16 februara 2005 aplikacija br. 41673/98 stav 65.; Anheuser-Busch Inc. protiv Portugala, od 11 januara 2007 aplikacija 73049/01 stav 62; James i drugi protiv Ujedinjenog Kraljevstva, br. 8793/79, presuda od 21. februara 1986. godine, stav 37; Beyeler protiv Italije, br. 33202/96, presuda od 5. januara 2000. godine, stav 98, i vidi slučaj Suda, KI129/16, podnosilac "KOSBAU GmBH", rešenje o neprihvatljivosti od 13. novembra 2017. godine, stav 35).
36. Prethodne odredbe, međutim, ni na koji način neće umanjiti pravo države da sprovodi zakone koje smatra neophodnim da kontrolišu korišćenje imovine u skladu sa opštim interesom ili da obezbedi plaćanje poreza ili drugih doprinosa ili kazni. (vidi, predmete

ESLJP-a Bivši kralj Grčke i drugi protiv Grčke, br. 25701/94, presuda od 23. novembra 2000. godine, stav 50).

37. Međutim, mešanje mora ispunjavati određene uslove: mora biti u skladu s načelom zakonitosti i težiti legitimnom cilju na način koji je razumno proporcionalan cilju koji se želi ostvariti (vidi predmet ESLJP-a Beyeler protiv Italije, napred citiran, stavovi 108. - 114.).
38. Taj pristup predstavlja strukturu metode koju Sudovi koristi za ispitivanje predmeta kada se uveri da je član 46 Ustava i član 1. Protokola br. 1 primenljiv. On se sastoji od niza uzastopnih koraka u kojima se rešavaju sljedeća pitanja: Je li došlo do mešanja u pravo podnositelja zahteva na mirno uživanje njegove „imovine“? Ako jest, predstavlja li to mešanje lišavanje vlasništva? Ako nije, je li reč o kontroli upotrebe vlasništva? Ako se mere koje su uticale na prava podnositelja zahteva ne mogu smatrati ni lišavanjem ili kontrolom upotrebe vlasništva, Sud tumači činjenično stanje predmeta u svetlu opšteg pravila poštovanja mirnog uživanja „imovine“.

(V) Primena gore navedenih osnovnih načela na konkretan slučaj.

39. Kako bi ispitao navode podnosioca zahteva u vezi sa povredom člana 46. [Zaštita imovine] Ustava i člana 1. Protokola br. 1 EKLJP, prethodno mora sprovesti test koji se sastoji od 4 (četiri) koraka, odnosno mora se utvrditi; **(1)** da li je bilo smetnji ili mešanja u mirno uživanje imovine i koji vid mešanja postoji u konkretnom slučaju; **(2)** da li je smetnja ili mešanja u mirno uživanje imovine bila propisana zakonom; **(3)** da li je smetnja ili mešanja u mirno uživanje imovine bila imala legitiman cilj; i **(4)** da li je smetnja ili mešanja u mirno uživanje imovine bila proporcijalna odnosno bilo srazmerno.

(1) da li je bilo smetnji ili mešanja u mirno uživanje imovine i koji vid mešanja postoji u konkretnom slučaju

40. Primećujem da je podnosilac zahteva imao važeću licencu i dozvolu za rad, i to; MEŽS)1. vodne dozvole za HE Belaja, L.U. 13, 4981/20 od 03.11.2020. godine; 2. odluka o vodenoj dozvoli za HE Dečani, L.U. 14, 4982/20 od 04.11.2020. godine; 3. odluke o ekološkoj dozvoli za HE Belaja, 19/5837/ZSP od 06.11.2020. godine i 4. odluke o ekološkoj dozvoli za HE Dečani, 19/5837/ZSP od 06.11.2020. godine, kao i odluke i licence RUE; 1. odluke V_1303_2020 od 12.11.2020. godine; 2. odluke V_1304_2020 od 12.11.2020. godine; 3. licence za proizvodnju električne energije za HE Dečani, Li_49/20 od 12.11.2020. godine i 4. licence za proizvodnju električne energije za HE Belaja, Li_50/20 od 12.11.2020. godine.
41. Iz spisa predmeta proizilazi da je tužilac Osnovnom sudu u Prištini, Departman za upravne poslove, dana 04. decembra 2020. godine, podneo tužbu za poništaj gore navedenih odluka tuženih sa razlozima kao u tužbi. Uz tužbu je podneo i predlog za odlaganje izvršenja odluka.
42. Osnovni sud u Prištini je, postupajući po tužbi, rešenjem A.br.2081/20, od 08. decembra 2020. godine, usvojio kao osnovan zahtev tužioca za odlaganje izvršenja odluka tuženih i suspendovao izvršenje licenci na neodređeni period sve dok Sud odluči konačnom sudskom odlukom u vezi sa tužbom tužilaca.
43. Apelacioni sud je rešenjem AA.br.2/21 od 14 januara 2021 godine vratio predmet na ponovno odlučivanje Osnovnom Sudu.

44. Osnovni sud u Prištini je, u ponovljenom postupku, rešenjem A.br.2081/20, od 11. februara 2021. godine, ponovo usvojio kao osnovan zahtev tužioca za odlaganje izvršenja odluka tuženih i suspendovao izvršenje licenci na neodređeni period sve dok Sud odluči konačnom sudskom odlukom u vezi sa tužbom tužilaca.
45. Apelacioni sud je rešenjem AA. br. 320/21 od 26. aprila 2021 godine prihvatio kao osnovane žalbe tuženi i preinačio rešenjem A.br.2081/20 Osnovnog suda u Prištini od 11. februara 2021 godine tako što je odbio predloge tužioca za odlaganje izvršenja odluka tuženih i suspendovanje izvršenje licenci.
46. Dana 28. jula 2021. godine, Vrhovni sud je presudom [ARJ. UZVP. br. 74/2021] odlučio: (i) usvaja se kao osnovan zahtev tužilaca F.S., Xh.K. i M.L. za vanredno preispitivanje sudske odluke podnet protiv rešenja Apelacionog suda AA. br. 320/21 od 26. aprila 2021 godine; (ii) ukida se rešenje Apelacionog suda AA. br. 320/21 od 26. aprila 2021 godine; (iii) ostaje na snazi rešenje Osnovnog suda u Prištini – Odeljenje za upravne sporove A-U. br. 208/20 od 01 februara 2021. godine.
47. Na osnovu gore navedenog, utvrđujem da je Osnovni sud u Prištini je, u ponovljenom postupku, rešenjem A.br.2081/20, od 11. februara 2021. godine, ponovo usvojio kao osnovan zahtev tužioca za odlaganje izvršenja odluka tuženih i suspendovao izvršenje licenci na neodređeni period sve dok Sud odluči konačnom sudskom odlukom u vezi sa tužbom tužilaca.
48. Dalje Sud utvrđuje da je Vrhovni sud je presudom [ARJ. UZVP. br. 74/2021] u tački (III) ostavio na snazi rešenje Osnovnog suda u Prištini – Odeljenje za upravne sporove A.br.2081/20, od 11. februara 2021 godine kojim je usvojen kao osnovan zahtev tužioca za odlaganje izvršenja odluka tuženih i suspendovano izvršenje licenci na neodređeni period sve dok Sud odluči konačnom sudskom odlukom u vezi sa tužbom tužilaca.
49. Nakon toga je, dana 10. novembra 2021 godine, podnosilac je podneo zahtev Sudu pod brojem KI202/21, osporavajući [ARJ. UZVP. br. 74/2021] presudu Vrhovnog suda. Podnosilac zahteva je, između ostalog, tvrdio da se presuda Vrhovnog suda karakterisala nedostatkom obrazloženja koje se odnosi na njegove bitne tvrdnje kao i povredu prava na imovinu.
50. Dana 14. novembra 2022. godine, Sud je presudom KI202/21 utvrdio da je došlo do povrede Ustavom zagarantovanih prava jer presuda [ARJ. UZVP. br. 74/2021] Vrhovnog suda od 28. jula 2021. godine nije bila adekvatno obrazložena i ne ispunjava kriterijume pravičnog suđenja zagarantovanog članom 31. Ustava u vezi sa članom 6 (1) EKLJP. Presudom KI202/21 Sud je zaključeno da presuda Vrhovnog suda [ARJ. UZVP. br. 74/2021] od 28. jula 2021 godine ne ispunjava standarde obrazložene odluke i tražio je odgovor od Vrhovnog suda u cilju poštovanja prava podnosioca zahteva i ispunjavanja standarda prava na obrazloženu odluku.
51. Dana 16. decembra 2022. godine, nakon presude Suda u slučaju br. KI202/21, Vrhovni sud je doneo svoju novu i drugu presudu [ARJ.UZVP.br. 119/22], smatrajući da je zahtev za vanredno preispitivanje sudske odluke podnet protiv rešenja Apelacionog suda osnovan, ukinuo je se rešenje Apelacionog suda AA. br. 320/21 godine i ostavio na snazi rešenje Osnovnog suda u Prištini – Odeljenje za upravne sporove A-U. br. 208/20 od 01. februara 2021 godine.
52. Stoga, zaključujem da je podnosiocu zahteva suspendovana ili odloženo izvršenje važeće poslovne licence i dozvola za rad na osnovu odluka javnih organa i redovnih sudova na neodređeni period sve dok sudovi odluče konačnom sudskom odlukom u vezi sa tužbom tužilaca.

53. Sud Utvrđuje da su to mere koje je ESPLJ, prema trećem pravilu, okvalificirao kao kontrolu korišćenja imovine obuhvaćaju niz situacija, uključujući, na primer, sljedeće: ukidanje dozvola ili promenu uslova za dozvole koji utiču na vođenje poslovanja (vidi predmete ESLJP-a, Tre Traktörer Aktiebolag protiv Švedske, napred citiran, stav 55; Rosenzweig i Bonded Warehouses Ltd. protiv Poljske, napred citiran stav 49; Megadat.com SRL protiv Moldavije, napred citiran, stav 65; Bimer S.A protiv Moldavije, napred citiran, stav 49.);
54. Podsećam da u skladu sa praksom ESLJP oduzimanje ili povlačenje važećih dozvola za vođenje biznisa predstavlja mešanje u pravo na mirno uživanje imovine zagarantovano članom 1. Protokola br. 1. Ono predstavlja meru kontrole korišćenja imovine, koja se ispituje prema drugom stavu člana 1 Protokola br. 1 (vidi predmete ESLJP-a, Tre Traktörer Aktiebolag protiv Švedske, napred citiran, stav 55; Rosenzweig i Bonded Warehouses Ltd. protiv Poljske, napred citiran, stav 49).
55. Sledstveno, zaključujem da je Vrhovni sud je novom presudom [ARJ. UZVP. br. 119/22] koja je doneta nakon presude Suda KI 202 21 , u tački (III) ostavio na snazi rešenje Osnovnog suda u Prištini – Odeljenje za upravne sporove A.br.2081/20, od 11. februara 2021 godine, a kojim je usvojen kao osnovan zahtev tužioca za odlaganje izvršenja odluka tuženih i suspendovano izvršenje licenci na neodređeni period sve dok sudovi odluče konačnom sudskom odlukom u vezi sa tužbom tužilaca odloženo izvršenje odnosno suspendovana važeća poslovna licenca podnosiocu zahteva što je za posledicu imalo mešanje u pravo na mirno uživanje imovine podnosioca, odnosno do kontrole korišćenja imovine podnosioca zahteva, a kao rezultat toga odmah podnosiocu zahteva je onemogućeno da obavlja privrednu aktivnost i onemogućeno mu je da obavlja svoju poslovnu delatnost za koju je imao važeće dozvole.
56. Međutim ,podsećam da bez obzira na to što Sudovi utvrde da je odlukama javnih organa došlo do mešanja u pravo na mirno uživanje imovine podnosioca, da bi se utvrdila povreda moraju se ispuniti i drugi kriterijumi koji su navedeni u predmetu Megadat.com SRL protiv Moldavije, ESLJP je naveo da, kako bi mera kontrole korišćenja imovine bila opravdana i da ne predstavlja povredu prava na imovinu, ista mora biti predviđena zakonom, u skladu sa opštim interesom i da postoji odnos proporcionalnosti između date mere i cilja koji se želi ostvariti (vidi, predmet ESLJP-a Megadat.com SRL protiv Moldavije, citirano iznad, stav 66).

(2) da li je smetnja ili mešanja u mirno uživanje imovine bila propisana zakonom

57. Da bih sproveo ovaj korak testa odnosno utvrdio dali je smetnja ili mešanja u mirno uživanje imovine bila propisana zakonom Ja ću najpre izložiti **(a)** Opšta načela ESLJP prikazana u sudskoj praksi u vezi sa izrazom „propisano zakonom“ („prescribed by law“) i potom izvršiti **(b)** Primena opštih načela Propisano zakonom“ („prescribed by law“)

(a) Opšta načela ESLJP prikazana u sudskoj praksi u vezi sa izrazom „propisano zakonom“ („prescribed by law“)

58. Svako mešanje u prava zaštićena članom 1. Protokola br. 1 mora biti u skladu s pretpostavkom zakonitosti (vidi predmete ESLJP-a Vistiņš i Perepjolkins protiv Latvianije, br 71243/01, presuda od 25 oktobra 2012, stav 95.; Béláné Nagy protiv Mađarske, br. 53080/13, presuda od 13 decembra 2016, stav 112.). Izraz „uz uslove predviđene zakonom“ koji se odnosi na svako mešanje u pravo na mirno uživanje „imovine“ treba se tumačiti na isti način kao izraz „u skladu sa zakonom“ iz člana 8. EKLJP u odnosu na mešanje u prava zaštićena tom odredbom ili izraz „propisano

zakonom“ koji se odnosi na mešanje u prava zaštićena na temelju članaka 9, 10. i 11. EKLJP.

59. Načelo zakonitosti prvi je i najvažniji zahtev iz člana 1. Protokola br. 1. Druga rečenica prvog stava mešanje u „imovinu“ dopušta isključivo „uz uslove predviđene zakonom“, a drugi stav priznaje kako države imaju pravo kontrolisati upotrebu imovine izvršavajući „zakone“. Osim toga, vladavina prava, jedno od temeljnih načela demokratskog društva, deo je svih članova EKLJP (vidi predmete ESLJP-a, Iatridis protiv Grčke, presuda od 25 marta 1999, br. 31107/96 stav 58.; Bivši kralj Grčke i drugi protiv Grčke citirana gore stav 79; i Broniowski protiv Poljske br. 31443/96, presuda od 22. juna 2004. godine, stav 147).
60. Postojanje pravne osnove u domaćem zakonu samo po sebi nije dovoljno da bi se zadovoljilo načelo zakonitosti. Osim toga, pravna osnova mora imati određenu kakvoću, odnosno mora biti spojiva s vladavinom prava i mora pružati jemstva protiv proizvoljnosti. S tim u vezi treba istaknuti da, kada se govori o „zakonu“, član 1. Protokola br. 1 aludira na isti koncept na koji EKLJP upućuje u drugim članovima pri korišćenju tog izraza, koncept koji obuhvaća i zakone i sudsku praksu (vidi predmete ESLJP-a, Špaček, s.r.o., protiv Češke Republike, br. 26449/95, presuda od 09 novembra 1999, stav 54; Vistiņš i Perepjolkins protiv Letonije, citiran gore, stav 96).
61. Načelo zakonitosti takođe podrazumeva da su primenjive odredbe domaćeg prava dovoljno dostupne, precizne i predvidljive u svojoj primeni (vidi predmete ESLJP-a, Beyeler protiv Italije, citiran iznad stav 109; Ališić i drugi protiv Bosne i Hercegovine, Hrvatske, Srbije, Slovenije i Bivše jugoslavenske republike Makedonije, br. 60642/08, presuda od 16 jula 2016, stav 103; Centro Europa 7 S.R.L. i DI Stefano protiv Italije, napred citiran, stav 187).
62. U pogledu dostupnosti, izraz „pravo“ treba tumačiti u njegovom materijalnom smislu, a ne formalnom. Stoga, činjenica da određeni propisi koji se odnose na ostvarivanje prava zaštićenih članom 1. Protokola br. 1 nisu objavljeni u službenim listovima u obliku predviđenom zakonom za donošenje zakonodavnih ili regulatornih instrumenata koji obvezuju građane i pravne osobe uopšteno ne sprečava da se takvi propisi smatraju pravom ako je Sud uveren da je javnost s njima upoznata na drugi način (vidi predmete ESLJP-a, Špaček, s.r.o., protiv Češke Republike, citirano gore, stavovi 57. - 60.).
63. Dalje podsećam da kad su se ispitivali na temelju člana 1. Protokola br. 1, zakoni sa retrospektivnom primenom za koje je utvrđeno da predstavljaju zakonodavno mešanje ipak su bili u skladu sa zahtevom zakonitosti iz članka 1. Protokola br. 1 (vidi predmete ESLJP-a, Maggio i drugi protiv Italije, br. 46286/09, 52851/08, 53727/08, 54486/08 i 56001/08, presuda od 31. avgusta 2011, stav 60; Arras i drugi protiv Italije, br. 17972/07, presuda od 14 maja 2012, stav 81).
64. Mere kontrole upotrebe provedene na temelju zakona donesenih nakon nastanka činjenica koje dovode do mešanja, kao takve, nisu nezakonite (vidi predmet ESLJP-a, Saliba protiv Malte, br. 4251/02, presuda od 08 februara 2006, stavovi 39. - 40.) ako ti zakoni nisu doneseni posebno u svrhu uticaja na ishod pojedinačnog predmeta. Ni Konvencija ni njeni protokoli ne sprečavaju mešanje zakonodavne vlasti u postojeće ugovore s retroaktivnim učinkom (vidi predmet ESLJP-a Mellacher i drugi protiv Austrije, br. 10522/83; 11011/84; 11070/84, presuda od 19 decembra 1989, stav 50.; Bäck protiv Finske, br. 37598/97, presuda od 20 oktobra 2004, stav 68).
65. Međutim, u određenim okolnostima, retrospektivna primena zakonodavstva čiji je učinak lišavanje osobe postojeće „imovine“ koja je bila deo njegovog „vlasništva“ može predstavljati mešanje koje bi moglo narušiti pravičnu ravnotežu između zahteva opšteg

interesa s jedne strane i zaštite prava na mirno uživanje „vlasništva“ s druge strane (vidi predmet ESLJP-a, Maurice protiv Francuske, br.11810/03, presuda od 06 oktobra 2005, stavovi 90. i 93).

66. Načelo zakonitosti podrazumeva i dužnost države ili druge javne vlasti da poštuje sudske naloge ili odluke donesene protiv nje (vidi predmet ESLJP-a Belvedere Alberghiera S.r.l. protiv Italije, br. 31524/96, presuda od 30 oktobra 2000, stav 56).
67. Na kraju, u predmetu Aliyeva i drugi protiv Azerbejdžana, ESLJP je takođe zaključio da kada se očigledno suprotstavljene odluke, a posebno odluke Vrhovnog suda, gde su doneli presude koje su sadržale suprotstavljene ocene o istoj situaciji u predmetima podnosioca predstavke i u slučajevima koje su pokrenula druga lica, predstavljaju mešanje u pravo na mirno uživanje imovine ako nije dato razumno objašnjenje za razlike, takva mešanja se ne mogu smatrati zakonitim za svrhe člana 1. Protokola br. 1 uz Konvenciju jer dovode do nedoslednih njihovih postupaka (vidi predmet ESLJP-a, Aliyeva i drugi protiv Azerbejdžana, br. 66249/16 66271/16 75978/16 77309/16 77691/16 1038/17 52821/17, presuda od 21 decembra 2021, stavovi 130-135).

(b) Primena opštih načela Propisano zakonom“ („prescribed by law“)

68. U vezi sa ovim kriterijumom, najpre primećujem da je do mešanja u pravo na mirno uživanje imovine došlo rešenjem A.br.2081/20 Osnovnog suda u Prištini od 11. februara 2021 godine, koji je usvojio kao osnovan zahtev tužioca za odlaganje izvršenja odluka tuženih i suspendovao izvršenje licenci na neodređeni period sve dok Sud odluči konačnom sudskom odlukom u vezi sa tužbom tužilaca.
69. Primećujem da se u svom obrazloženju Osnovni sud pozvao na član 22., stav 2. Zakona br. 03/L – 202 o upravnim sporovima (ZUS) koji propisuje da: *„Po zahtevu tužioca, organ čiji se akt izvršava, odnosno organ nadležan za izvršavanje, može da odloži izvršenje do konačnog sudskog rešenja ako rešenje nanese štetu tužiocu koji teško bi mogao da se renovira a odlaganje nije protivno javnom interesu, niti odlaganjem ne nanese veća nenaknadiva šteta protivničkoj strani, odnosno zainteresovanom licu“.*
70. Dalje osnovi sud u obrazloženju takođe pozivao na član 22., Zakona br. 03/L – 202 u upravnim sporovima (ZUS) koji propisuje da: *„Tužilac može tražiti i od suda odlaganje izvršenje osporenog akta sve do donošenja sudskog rešenja prema stavu 2. istoga člana“.*
71. Dakle, Osnovni sud je prilikom odlaganje izvršenja odluka tuženih i suspendovao izvršenje licenci na neodređeni period pozvao na član 22., stav 2.) i član 6., Zakona br. 03/L – 202 u upravnim sporovima (ZUS) navodeći ih kao pravni osnov za odlaganje izvršenja odluka tuženih i suspendovao izvršenje licenci na neodređeni period sve dok Sud odluči konačnom sudskom odlukom u vezi sa tužbom tužilaca.
72. Ovo obrazloženje je podržano novom presudom [ARJ. UZVP. br. 119/2022] Vrhovnog suda koji je obrazložio; *Članu 22., stav 2. Zakona o upravnim sporovima je propisano da po zahtevu tužioca, organ čiji se akt izvršava, odnosno organ nadležan za izvršavanje, može da odloži izvršenje do konačnog sudskog rešenja ako rešenje nanese štetu tužiocu koji teško bi mogao da se popravi a odlaganje nije protivno javnom interesu, niti bi se odlaganjem nanela nenaknadiva šteta protivničkoj strani, odnosno zainteresovanom licu. Članom 22., stav 6., navedenog zakona, propisano je da Tužilac može tražiti i od suda odlaganje izvršenje osporenog akta sve do donošenja sudskog rešenja prema stavu 2. ovog člana.*
73. Na osnovu gore navedenog, zaključujem da je do mešanja u mirno uživanje imovine podnosioca zahteva došlo odlukama redovnih sudova odnosno Vrhovnog Suda na

osnovu važećeg zakona odnosno Zakona br. 03/L – 202 o upravnim sporovima koji je usvojen od strane Skupštine republike Kosovo i koji je u momentu odlučivanja bio na snazi.

74. Načelo zakonitosti takođe podrazumeva da su primenjive odredbe domaćeg prava dovoljno dostupne, precizne i predvidljive u svojoj primeni, u konkretnom slučaju u pitanju je zakon koji je izglasan na javnoj sednici Skupštine, koji je objavljen u službenom listu, koji je dostupan online na web stranici, Stoga sud zaključuje da je zakon bio dostupan podnosiocima zahteva i da su norme bile precizne i predvidive.
75. Mere kontrole upotrebe provedene na temelju zakona donesenih nakon nastanka činjenica koje dovode do mešanja, kao takve, nisu nezakonite (vidi predmet ESLJP-a, Saliba protiv Malte, br. 4251/02, presuda od 8. februara 2006 godine, stavovi 39. - 40.) ako ti zakoni nisu doneseni posebno u svrhu uticaja na ishod pojedinačnog predmeta. U konkretnom slučaju Sud primećuje da osporeni zakon ima opšte dejstvo i nije ima za cilj uticaj na pojedinačni slučaj podnosioca zahteva već je delovao erga omnes i ima je za cilj da reguliše pravila upravnog postupka u celini.
76. Zaključujem da su mere kontrole korišćenja imovine, odnosno mera odlaganje izvršenja odluka tuženih i suspendovanje izvršenje licenci na neodređeni period donesene na osnovu članova 6. i 22. Zakona br. 03/L – 202 o upravnim sporovima. Takođe, očigledno da je odredba članova 6. i 22. Zakona br. 03/L – 202 o upravnim sporovima. opšte primenjive, da su bile važeće i na pravnoj snazi, da su iste bile dostupne i predvidive podnosiocu zahteva.
77. Zbog svega gora navedenog, Ja utvrđujem da su odredbe Zakona bile predvidive jer su iste bile formulisane potrebnom jasnošću i tačnošću. Samim tim, Sud zaključuje da je mešanje u pravo na mirno uživanje imovine podnosioca zahteva koje je izvršeno osporenim odlukama redovnih sudova u ovom slučaju je izvršeno na osnovu zakona.

(3) dali je smetnja ili mešanja u mirno uživanje imovine imala legitiman cilj (javni interes)

78. Prema ESLJP-u, Svako mešanje u uživanje prava ili slobode priznatih Konvencijom mora imati legitiman cilj. Na isti način, u slučajevima koji uključuju pozitivnu dužnost, mora postojati legitimno opravdanje za neaktivnost države. Sam princip „pravične ravnoteže“ svojstven članu 1 Protokola br. 1 pretpostavlja postojanje opšteg interesa zajednice. Štaviše, treba ponoviti da različita pravila inkorporirana u član 1 nisu različita, u smislu nepovezanosti, i da se drugo i treće pravilo odnose samo na posebne slučajeve mešanja u pravo na mirno uživanje imovine. Jedan od efekata ovoga je da su postojanje „javnog interesa“ koji se zahteva u drugoj rečenici, ili „opšteg interesa“ iz drugog stava, u stvari posledica principa izloženog u prvoj rečenici, tako da da mešanje u ostvarivanje prava na mirno uživanje imovine u smislu prve rečenice člana 1. takođe mora imati cilj u javnom interesu (vidi, predmete ESLJP-a Broniowski protiv Poljske, citiran gore stav 148; Könyv-Tár Kft i drugi protiv Mađarske, br. 21623/13, presuda od 18. marta 20198. godine, stav 45; Beyeler protiv Italije, citiran iznad, stav 111).
79. Lista svrha za koje bi mešanje ulazilo u okvir pojma javnog interesa široka je i može uključivati razne nove svrhe koje su predmet razmatranja javne politike u različitim činjeničnim kontekstima. Konkretno, odluka o donošenju zakona prema kojem se oduzima imovina ili o naknadama iz socijalnog osiguranja obično uključuje razmatranje političkih, društvenih i socijalnih pitanja (vidi predmete ESLJP-a, Bivši kralj Grčke i drugi protiv Grčke, citirano gore, stav 87; Vistiņš i Perepjolkins protiv Letonije, citiran gore, stav 106).

80. Prema sistemu zaštite uspostavljenom Konvencijom, na nacionalnim je vlastima da provedu početnu ocenu postojanja problema od javnog interesa koji zahteva mere lišavanja imovine ili mešanje u mirno uživanje „imovine“. I u tom, kao i u drugim područjima obuhvaćenim zaštitnim merama Konvencije, nacionalna tela uživaju veliku slobodu procene. Na primer, sloboda procene kojom zakonodavna vlast raspolaže pri sprovođenju društvenih i ekonomskih pravila široka je te će Sud poštovati procenu zakonodavne vlasti o tome što je „u javnom interesu“, osim ako ta procena nije očigledno bez razumne osnove (vidi predmet ESLJP-a, Béláné Nagy protiv Mađarske, napred citiran, stav 113).
81. Nadalje, pojam „javnog interesa“ nužno je širok (vidi predmet ESLJP-a, Vistiņš i Perepjolkins protiv Letonije citiran gora stav 106.; R.Sz. protiv Mađarske, br. 41838/11, presuda od 4 novembra 2013, stav 44.; Grudić protiv Srbije, br. 31925/08, presuda od 24. septembra 2012, stav 75). Sud obično poštuje tvrdnje država da je mešanje koje ispituje bilo u javnom interesu te je njegovo preispitivanje u tom pogledu manjeg intenziteta. Stoga, tvrdnja podnositelja zahteva da je određena mera u stvarnosti služila svrsi drugačijoj od one na koju se pozvala tužena država u kontekstu određenog predmeta pred Sudom retko ima ozbiljnih izgleda za uspeh. U svakom slučaju, Sudu je dovoljno da je mešanje u javnom interesu, čak i ako se taj interes razlikuje od interesa na koji se država izričito pozvala u postupku pred Sudom. U nekim je slučajevima Sud čak utvrdio svrhu po službenoj dužnosti (Ambruosi protiv Italije, br. 31227/96, presuda od 19 januara 2001, stav 28.; Marija Božić protiv Hrvatske, 50636/09, presuda od 24 aprila 2014, stav 58).
82. Kao rezultat tog poštovanja procene domaćih vlasti, retki su primeri situacija u kojima Sud nije utvrdio da postoji javni interes koji bi opravdao mešanje (vidi predmete ESLJP-a, S.A. Dangeville protiv Francuske, br. 36677/97, presuda od 16. jula 2022, stavovi 47. i 53. - 58. - propust vraćanja preplaćenog poreza; Rosenzweig i Bonded Warehouses Ltd. protiv Poljske, napred citiran stav 56. - poništenje dozvole za vođenje poslovanja podnositelja zahteva bez pozivanja na bilo kakve razloge od javnog interesa od strane vlasti u merodavnim odlukama).
83. Vraćajući se na konkretan slučaj najpre primećujem da je do mešanja u pravo na mirno uživanje imovine došlo rešenjem A.br.2081/20 Osnovnog suda u Prištini od 11 februara 2021 godine, koji je usvojio kao osnovan zahtev tužioca za odlaganje izvršenja odluka tuženih i suspendovao izvršenje licenci na neodređeni period sve dok sudovi odluče konačnom sudskom odlukom u vezi sa tužbom tužilaca.
84. Primećujem da u rešenju A.br.2081/20 Osnovni sud prilikom obrazlaganja javnog interesa naveo sledeće

“Iz predstavke zastupnika tužilaca od 02.02.2021. god., konkretno iz priloženih dokaza, kao što su fotografije za upoređivanje obale i korita reke pre i nakon izgradnje hidroelektrana 2010. – 2016. godine, i prikazi iscrpljene reke od 26.10.2020. god., Sud je utvrdio navode tužilaca da se izvršenjem spornih odluka tuženih uništavaju i prouzrokuje nepopravljiva šteta u izvorima vode za piće i navodnjavanje nanoseći tako štetu i biljnom i životinjskom svetu.

Sud je još jednom utvrdio da odlaganje izvršenja spornih odluka nije u suprotnosti sa javnim interesom i da je zahtev tužilaca da se štite izvori vode zakonit i pravičan iz činjenice što ovi izvori sadrže državni interes.

Nad tim činjeničnim stanjem, Sud je došao do zaključka da je svaki tužilac posebno i svi zajedno dali pouzdane, zakonite i dokazane i proverene argumente da bi se izvršenjem spornih odluka nanela nepopravljiva šteta tužiocima i građanima koje

oni zastupaju, i polazeći iz tih razloga, Sud je utvrdio da su u potpunosti ispunjeni zakonski uslovi koji su propisani u članu 10., stav 1. Zakona o upravnim sporovima.“

85. Ovo obrazloženje je podržano presudom [ARJ. UZVP. br. 119/2022] Vrhovnog suda koji je obrazložio; *“Po mišljenju ovog suda, tužioci – predlagača su tužbom i dopisom od 02.02.2021. god. pružili uvrljive dokaze kojima bivaju potvrđene činjenice da bi se izvršenje odluke nanelo šteta građanima koji su na svom imanju i žive u toj sredini gde je predviđen rad tih hidroelektrana čime bi nastala nenadoknadiva šteta po iste. Takođe ovaj sud je našao da izvršenje odluka do donošenja konačne merodavne odluke, ne bi bilo u suprotnosti sa javnim interesom i da odlaganje ne bi nanelo veći gubitak za protivničku stranu, odnosno za zainteresovanu stranu. Time bi ujedno bile izbegnute moguće buduće posledice ukoliko bi se utvrdilo da su osporene odluke tuženika, na kraju sudskog postupka, bile u suprotnosti sa zakonom.“*
86. Na osnovu gore navedenog, primećujem da su redovni sudovi odnosno Osnovni sud i Vrhovni sud u svojim obrazloženjima pokušali da obrazlože da su odluke o odlaganju izvršenja odluka tuženih i suspendovanju izvršenja licenci na neodređeni period sve dok Sud odluči konačnom sudskom odlukom u vezi sa tužbom tužilaca, pokušali da donesu uz obrazloženje da štite javni interes i da pokušavaju da izbegnu nepopravljivu štetu koja bi mogla biti prouzrokovana “ građanima koji su na svom imanju i žive u toj sredini gde je predviđen rad tih hidroelektrana čime bi nastala nenadoknadiva šteta po iste“
87. Podsećam da, državni organi uživaju široko polje slobodne procene kako u pogledu izbora sredstava primene, tako i u pogledu utvrđivanja da li su posledice primene opravdane u opštem interesu kako bi se postigao cilj datog zakona (vidi predmet ESLJP-a, Beyeler protiv Italije, citiran gore, stav 112).
88. Na kraju Ja zaključujem da se na osnovu obrazloženja Osnovnog i Vrhovnog Suda može zaključiti da su težili legitimnom cilju i pokušali da obrazlože zaštitu javnog interesa mogućom nepopravljivom štetom koja može nastupiti za tužioce. Stoga, zaključujem da da su redovni sudovi težili legitimnom cilju prilikom donošenja osporenih odluka.

(4) da li je smetnja ili mešanje u mirno uživanje imovine bilo proporcijalno odnosno bilo srazmerno.

89. Kako bi bilo u skladu s opštim pravilom utvrđenim u prvoj rečenici prvog stava člana 1. Protokola br. 1, mešanje u pravo na mirno uživanje „imovine“, osim što mora biti propisano zakonom i u javnom interesu, mora postići „pravičnu ravnotežu“ između zahteva opšteg interesa zajednice i uslova zaštite temeljnih prava pojedinca (vidi predmete ESLJP-a, Beyeler protiv Italije, citiran gore stav 107.; Ališić i drugi protiv Bosne i Hercegovine, Hrvatske, Srbije, Slovenije i Bivše jugoslavenske republike Makedonije, citiran gore, stav 108.).
90. Drugim rečima, u predmetima koji uključuju navodnu povredu člana 1. Protokola br. 1, Sud mora utvrditi je li zbog aktivnosti ili neaktivnosti države dotična osoba morala snositi ne srazmeran i prekomeran teret. Pri ocenjivanju usklađenosti s tim zahtevom, Sud mora sprovesti sveobuhvatno ispitivanje različitih interesa o kojima je reč, imajući u vidu činjenicu da je Konvencija namenjena zaštititi prava koja su „praktična i učinkovita“. U tom kontekstu treba naglasiti da je nesigurnost - bila ona zakonodavna, administrativna ili posledica prakse koju primenjuju vlasti - faktor koji je potrebno uzeti u obzir pri ocenjivanju postupanja države (vidi predmet ESLJP-a, Broniowski protiv Poljske, citiran gore, stav 151.)

91. Potraga za ovom ravnotežom sadržana je u cijeloj Konvenciji te se odražava i u strukturi članka 1. Protokola br. 1 (vidi predmete ESLJP-a Sporrang i Lönnroth protiv Švedske, citirana gore, stav 69.; Brumărescu protiv Rumunije, br. 28342/95, presuda od 28. oktobra 1999, stav 78; Saliba protiv Malte, citiran gore, stav 36).
92. Pitanje je li postignuta pravična ravnoteža postaje relevantno tek nakon što se utvrdi da je predmetno mešanje bilo u javnom interesu, da je udovoljilo zahtevu zakonitosti i da nije bilo proizvoljno (vidi predmete ESLJP-a, Iatridis protiv Grčke, citiran gore, stav 58.; Beyeler protiv Italije, citiran gore, stav 107).
93. To je pitanje najčešće presudno za utvrđivanje je li došlo do povrede člana 1. Protokola br. 1. Sud obično provodi detaljnu analizu zahteva proporcionalnosti za razliku od nešto ograničenijeg preispitivanja toga je li mešanje bilo u javnom interesu.
94. Svrha testa proporcionalnosti jest prvo utvrditi kako je i u kojoj meri bilo ograničeno ostvarivanje prava podnosioca zahteva na koje pravo je uticalo mešanje kojem se prigovara te koje su štetne posljedice ograničenja nametnutog ostvarivanju prava podnosioca zahteva u njegovoj situaciji. Nakon toga, taj se uticaj upoređuje s važnošću javnog interesa zbog kojeg je došlo do mešanja.
95. ESLJP pri tom ispitivanju uzima u obzir brojne faktore. Ne postoji utvrđena lista tih faktora. Oni se razlikuju od jednog do drugog predmeta, ovisno o činjeničnom stanju predmeta i prirodi dotičnog mešanja. Faktori i činjenice koje sud uzima u obzir prilikom testa mogu biti sledeći; **a)** Proceduralni faktori, **b)** Odabir mera **c)** Materijalna pitanja relevantna za test pravične ravnoteže, **d)** Pitanja u odnosu na podnosioca zahteva **e)** Naknada za mešanje u vlasništvo kao element pravične ravnoteže i **f)** Zaključak u vezi pravične ravnoteže.

a) Proceduralni faktori

96. Iako član 1. Protokola br. 1. ne sadržava izričite proceduralne pretpostavke, tumači se tako da znači da se osobama pogođenim nekom merom koja predstavlja mešanje u njihovu „imovinu“ mora pružiti razumna prilika da svoje argumente iznesu nadležnim vlastima u svrhu delotvornog osporavanja tih mera, tvrdeći, ovisno o slučaju, da su nezakonite ili da predstavljaju proizvoljno i nerazumno postupanje (vidi predmete ESLJP-a, G.I.E.M. S.R.L. i drugi protiv Italije, br. 1828/06, presuda od 28 juna 2018, stav 302.; AGOSI protiv Ujedinjenog Kraljevstva, br. 9118/80, presuda od 24 oktobra 1986, stav 55. i 58. - 60).
97. Relevantno je pitanje jesu li vlasti pažljivo ispitale glavne tvrdnje podnosioca zahteva (vidi predmete ESLJP-a, Megadat.com SRL protiv Moldavije, citirana gore stav 74.; Bistrović protiv Hrvatske, br. 25774/05, presuda od 31 avgusta 2007, stav 37).
98. Što se tiče proceduralnih faktora, primećujem da je podnosilac zahteva imao mogućnost da osporava rešenje Osnovnog Suda i to najpre pred Apelacionim sudom i potom pred Vrhovnim Sudom tako da je podnosilac zahteva imao razumnju priliku da svoje argumente iznesu nadležnim vlastima u svrhu delotvornog osporavanja tih mera, tvrdeći, ovisno o slučaju, da su nezakonite ili da predstavljaju proizvoljno i nerazumno postupanje (vidi predmet ESLJP-a, G.I.E.M. S.R.L. i drugi protiv Italije, napred citiran, stav 302).
99. Dalje primećujem da je podnosilac u svom zahtevu pred Sudom izneo detaljne navode koji se odnose na: (i) pogrešnu primenu koja je povezana sa tumačenjem i primenom člana 22. ZUS-a u okolnostima njegovog slučaja; (ii) tvrdnju o povredi prava na obrazloženu odluku, posebno u postupku sprovedenom pred Vrhovnim sudom; (iii)

povredu njegovog prava na imovinu; i (iv) navod za određivanje privremene mere od strane Suda u odnosu na osporenu presudu Vrhovnog suda.

100. Povodom navoda o nedostatku aktivne legitimacije tužilačke strane, Sud smatra da Vrhovni sud nije objasnio: (i) odnos između tužilačke strane i tužene strane; (ii) nije objasnio na koji način je tužilačkoj strani kao fizičkom licu povređeno neko pravo ili pravni interes; (iii) nije dao nikakvo objašnjenje na koji način tužilačka strana zaštićuje javni interes, s obzirom da isti kao takvi nisu legitimisani u skladu sa stavovima 1. i 2. člana 10. ZUS-a..
101. Povodom navoda o proizvoljnoj primeni člana 22. ZUS-a, ja smatram da u presudi Vrhovni sud postoji očigledan nedostatak ključnih objašnjenja o primeni člana 22. ZUS-a na okolnosti konkretnog slučaja zbog toga što: (i) Vrhovni sud nije odmerio ravnotežu između nenadoknadive štete koja bi se mogla naneti tužilačkoj strani u odnosu na nenadoknadivu štetu koja bi se mogla naneti podnosiocu zahteva, s obzirom na njegovo ulaganje u infrastrukturu hidroelektrana; (ii) zašto je odlaganje izvršenja odluka MEŽS-a i RUE-a u zaštiti javnog interesa, a nije u zaštiti javnog interesa ako bi se dozvolilo izvršenje odluka MEŽS-a i RUE-a s obzirom da hidroelektrane proizvode i pružaju obnovljivu električnu energiju za jedan deo građana u opštini Dečani; (iii) nedostaje obrazloženje sa objašnjenjem o tome zašto pravo tužilačke strane na zaštitu od nenadoknadive štete nadjačava pravo podnosioca zahteva takođe na zaštitu od nenadoknadive štete; i, (iv) zašto interes tužilačke strane predstavlja i javni interes i zašto isto ne važi i za podnosioca zahteva i za jedan deo stanovnika opštine Dečani koji se snabdevaju električnom energijom iz hidroelektrana koje je izgradio podnosilac zahteva.
102. Povodom navoda o povredi prava na obrazloženu odluku, Ja smatram da podnosilac zahteva nije primio konkretan odgovor na konkretne i suštinske navode i da presuda Vrhovnog suda ne pruža garancije sadržane u članu 31. Ustava i članu 6. EKLJP, koje uključuju obavezu da sudovi daju dovoljno razloga za svoje odluke. Takođe smatram da sagledano u celini, Vrhovni sud nije našao pravičnu ravnotežu (fair balance) između partičnih stranaka u ovom postupku zbog toga što nije odgovorio ni na jedan od suštinskih navoda i argumenata podnosioca zahteva koji bi mogli da utiču na konačan ishod njegovog slučaja i na pravično upravljanje pravdom.
103. Povodom navoda o povredi prava na zaštitu imovine, smatram da Vrhovni sud nije dao nijedan odgovor ili obrazloženje na pitanja koja je pokrenuo podnosilac zahteva.
104. Iz svega gore navedenog, Sud zaključuje Vrhovni sud novom presudom ARJ. UZVO. Br. 119/22 od 16. decembra 2022 godine nije postupio prema presudi Suda KI 202 21 i da tokom celog postupka pred redovnim sudovima podnosilac zahteva nije dobio adekvatne i obrazložene odgovore na glavna pitanja koje je tokom celog postupka podnosilac zahteva navodio, redovni sudovi nisu dovoljno pažljivo ispitali glavne tvrdnje podnosioca zahteva a koje su gore detaljno iznete. (vidi predmet ESLJP-a, Megadat.com SRL protiv Moldavije, citiran gore stav 74.; Bistrović protiv Hrvatske, citiran gore, stav 37).
105. Stoga, Ja zaključujem da što se tiče proceduralnih faktora da je podnosilac zahteva imao razumnu priliku da svoje argumente iznesu nadležnim vlastima u svrhu delotvornog osporavanja tih mera, tvrdeći, ovisno o slučaju, da su nezakonite ili da predstavljaju proizvoljno i nerazumno postupanje. Međutim da u toku postupka redovni sudovi a posebno Vrhovni sud nisu dovoljno pažljivo ispitali glavne tvrdnje podnosioca zahteva.

b) Odabir mera

106. Jedan je od elemenata testa pravične ravnoteže je i pitanje jesu li postojale druge, manje nametljive mere koje su javne vlasti razumno mogle primeniti pri ostvarivanju javnog interesa. Međutim, moguće postojanje takvih mera samo po sebi ne čini sporno zakonodavstvo neopravdanim. Pod uslovom da zakonodavna vlast ostane unutar okvira svoje slobode procene, nije na Sudu da odredi je li to zakonodavstvo bilo najbolje rešenje za rešavanje problema ili je zakonodavna vlast svoje diskreciono ovlašćenje trebala primeniti drugi način (vidi predmete ESLJP-a, James i drugi protiv Ujedinjenog Kraljevstva, citirana gore, stav 51.; Koufaki i Adedy protiv Grčke, br. 57657/12, odluka od 07 maja 2013, stav 48.).
107. Relevantno može biti i pitanje je li se isti cilj mogao postići manje invazionim mešanjem u prava podnosioca zahteva i jesu li vlasti ispitale mogućnost primene tih manje nametljivih rešenja (vidi predmete ESLJP-a, OAO Neftyanaya Kompaniya Yukos protiv Rusije, br. 14902/04, presuda od 08 marta 2012, stavovi 651. - 654.; Vaskrsić protiv Slovenije, br. 31371/12, presuda od 25 jula 2017 stav 83).
108. U slučaju pred sobom, smatram da je mešanje u mirno uživanje imovine, odnosno da je mera kontrole korišćenja imovine bila trenutna situacija, koja je zahtevala prekid poslovne delatnosti podnosioca zahteva i da drugih mera alterantivnih mera nije bilo, jer je posle odluke o odlaganju izvršenja odluka tuženih i suspendovanju izvršenja licenci na neodređeni period, podnosilac zahteva bio prinuđen da prekine svoju privrednu delatnost sa trenutnim efektom, suočavajući se pritom sa teškim i nesrazmernim teretom.
109. Stoga, Ja zaključujem da drugih mera alterantivnih mera nije bilo, onih koje su manje nametljive mere koje su javne vlasti razumno mogle primeniti pri ostvarivanju javnog interesa. Ja smatram da se isti cilj mogao postići manje invazionim mešanjem u prava podnosioca zahteva, kao i da vlasti nisu ispitale mogućnost primene tih manje nametljivih rešenja.

c) Materijalna pitanja relevantna za test pravične ravnoteže

110. U određenim slučajevima test pravične ravnoteže uključuje pitanje je li država u dovoljnoj meri uzela u obzir posebne okolnosti predmeta, uključujući pitanje je da li su mere kontrole „imovine“ ili dela imovine uticale na vrednost ili pogodnosti dela koji nije obuhvaćen merama koji pripada podnosiocu zahteva (vidi predmete ESLJP-a, Azas protiv Grčke, br. 50824/99, presuda od 21 maja 2002, stavovi 51. - 53.; Interoliva ABEE protiv Grčke, br. 58642/00, presuda od 10 oktobra 2003, stavovi 31. - 33).
111. Primećujem da se u konkretnom slučaju radi o meri kontrole “imovine”, imajući u vidu da su podnosiocu zahteva suspendovana važeća licenca i dozvola za rad, ali nije bilo oduzimanja imovine, kao što je građevina hidroelektrane i oprema u njoj, kao i radni prostor podnosioca zahteva.
112. Prema tome, smatram da je i pored činjenice da nije bilo oduzimanja imovine, već samo mere kontrole “imovine”, odlukom o suspenziji važeće licence i dozvole za rad na neodređeno vreme, podnosilac zahteva pretrpeo smanjenje vrednosti delova imovine koji nisu bili obuhvaćeni merama, jer su isti izgubili osnovnu funkciju koju su imali dok je licenca postojala.

d) Pitanja u odnosu na podnosioca zahteva

113. Jedan je od značajnih faktora pri provođenju testa ravnoteže na temelju člana 1. Protokola br. 1 i pitanje je li podnosilac zahteva pokušao iskoristiti neku manjkavost ili rupu u pravnom poretku (vidi predmete National & Provincial Building Society, Leeds

Permanent Building Society i Yorkshire Building Society protiv Ujedinjenog Kraljevstva, br. 117/1996/736/933-935, presuda od 23 oktobra 1997, stav 109). Slično tome, u G.I.E.M. S.R.L. i drugi protiv Italije citiran gore stav 301., Sud je napomenuo da se stepen krivice ili nemara podnosioca zahteva ili, u najmanju ruku, odnos između njihovog ponašanja i predmetnog dela može uzeti u obzir kako bi se ocenilo je li oduzimanje bilo razumno.

114. Što se tiče ovog faktora iz spisa predmeta nema nikakvih informacija od nadležnih državnih organa niti od redovnih sudova da je podnosilac zahteva prekršio neku normu, bio kažnjavan ili pokušao da iskoristi neku manjkavost ili rupu u pravnom poretku. (vidi predmet ESLJP-a, OGIS-Institut Stanislas, OGEC Saint-Pie X i Blanche de Castille i drugi protiv Francuske, br. 42219/98 et 54563/00, presuda od 27 oktobra 2004, stavovi 69. i 71.).
115. Stoga, utvrđujem da podnosilac zahteva nije pokušao iskoristiti neku manjkavost ili rupu u pravnom poretku, da mu nije utvrđena krivica ili nemara podnosioca zahteva da na nelegalan način koristi licencu i dozvolu za rad kako bi Sud ocenio da je mera kontrole korišćenja imovine bila neophodna.

e) Naknada za mešanje u vlasništvo kao element pravične ravnoteže

116. Uslovi naknade bitni su za ocenu pravične ravnoteže te, posebno, pitanja predstavlja li osporena mera ne razuman teret za podnosiocu zahteva (vidi predmete ESLJP-a, Sveti Manastiri protiv Grčke, br. 13092/87; i 13984/88, presuda od 09 decembra 1994 aplikacija stav 71.; Platakou protiv Grčke, br. 38460/97, presuda od 05 septembra 2001, stav 55.). Uzimanje imovine bez plaćanja iznosa razumnog u odnosu na njezinu vrednost obično će predstavljati ne razumno mešanje, a potpuni nedostatak naknade može se smatrati opravdanim na temelju članka 1. Protokola br. 1 samo u izuzetnim okolnostima.
117. Što je razumno zavisi će o okolnostima određenog predmeta, ali pri određivanju iznosa naknade primenjuju se široka sloboda procene. Ovlašćenje Suda za preispitivanje ograničena je na utvrđivanje je li izbor uslova naknade izvan slobode procene države u tom području (vidi predmet ESLJP-a, James i drugi protiv Ujedinjenog Kraljevstva, napred citiran, stav 54.). Sud će poštovati procenu zakonodavne vlasti u pogledu naknade za mešanja u pravo na mirno uživanje „imovine“ osim ako je očigledno bez razumne osnove (vidi predmet ESLJP-a Lithgow i drugi protiv Ujedinjenog Kraljevstva, br 9006/80; 9262/81; 9263/81; 9265/81; 9266/81; 9313/81; 9405/81, presuda od 08 jula 1986, stav 122.).
118. U konkretnom slučaju, primećujem da je do mera kontrole imovine došlo bez ikakve naknade za podnosioca zahteva, Mere kontrole imovine bez plaćanja iznosa razumnog u odnosu na njenu vrednost obično će predstavljati nerazumno mešanje, a potpuni nedostatak naknade može se smatrati opravdanim na osnovu člana 1. Protokola br. 1 samo u izuzetnim okolnostima.
119. Primećuje da se prema pravnim sistemima država ugovornica uzimanje imovine u javnom interesu bez plaćanja naknade tretira kao opravdano samo u izuzetnim okolnostima koje nisu relevantne za sadašnje svrhe. Što se člana 1 (P1-1) tiče, zaštita prava svojine koje ono pruža bila bi u velikoj meri iluzorna i neefikasna u odsustvu bilo kakvog ekvivalentnog principa (vidi predmet ESLJP-a, Lithgow i drugi protiv Ujedinjenog Kraljevstva, napred citiran, stav 122).
120. Stoga, zaključujem da je do mešanja u mirno uživanje imovine podnosioca zahteva došlo bez plaćanja ikakve nadoknade podnosiocu zahteva, zbog toga nije postignuta „pravična

ravnoteža” između zahteva opšteg interesa zajednice i zahteva zaštite osnovnih prava pojedinca.

f) Zaključak u vezi pravične ravnoteže

121. Stoga, Ja kao sudija pojedinac u vezi faktora koji se uzimaju u obzir da bi se utvrdilo da li je bilo proporcionalnosti pri mešanju u pravo na mirno uživanje imovine podnosioca zahteva, zaključujem:
- a) da što se tiče proceduralnih faktora da je podnosilac zahteva imao razumnu priliku da svoje argumente iznesu nadležnim vlastima u svrhu delotvornog osporavanja tih mera, tvrdeći, ovisno o slučaju, da su nezakonite ili da predstavljaju proizvoljno i nerazumno postupanje. Međutim da u toku postupka redovni sudovi a posebno Vrhovni sud nisu dovoljno pažljivo ispitale glavne tvrdnje podnosioca zahteva.
  - b) da drugih mera alterantivnih mera nije bilo, onih koje su, manje nametljive mere koje su javne vlasti razumno mogle primeniti pri ostvarivanju javnog interesa. Smatram da se isti cilj mogao postići manje invazionim mešanjem u prava podnosioca zahteva, kao i da vlasti nisu ispitale mogućnost primene tih manje nametljivih rešenja
  - c) da bez obzira što nje došlo do oduzimanja imovine već mera kontrole „*imovine*“, podnosiocu zahteva odlukom o odlaganju izvršenja odluka tuženih i suspendovanju izvršenja licenci na neodređeni period, došlo je umanjena vrednosti delova imovine koji nije obuhvaćen merama, zato što su isti izgubili svoju osnovnu funkciju koju su imali dok je postojala licenca.
  - d) da podnosilac zahteva nije pokušao iskoristiti neku manjkavost ili rupu u pravnom poretku, da mu nije utvrđena krivica ili nemara podnosioca zahteva da na nelegalan način koristi licencu kako bi sud ocenio da je mera kontrole korišćenja imovine bila neophodna
  - e) da je do mešanja u mirno uživanje imovine podnosioca zahteva došlo bez plaćanja ikakve nadoknade podnosiocu zahteva, zbog toga nije postignuta „*pravična ravnoteža*” između zahteva opšteg interesa zajednice i zahteva zaštite osnovnih prava pojedinca.,
122. Podsećam na slučaj ESLJP-a, Megadat.Com SRL protiv Moldavije, u kojem je ESLJP ocenio da je mera koju su državni organi preduzeli protiv kompanije koja je pružala internet usluge, bila toliko stroga da je dotična kompanija bila prinuđena da zatvori posao i da proda svu svoju imovinu u veoma kratkom roku (vidi, slučaj ESLJP-a, Megadat.com SRL protiv Moldavije, citirano iznad, stav 69).
123. Na kraju, primećujem da je odlukom o odlaganju izvršenja odluka tuženih i suspendovanju izvršenja licenci na neodređeni period, bila trenutna i da nije previdala nikakvu kompenzaciju ili prelazni period koji bi omogućio podnosiocu zahteva da nastavi da obavlja svoju privrednu delatnost.
124. Sa svega napred navedenog, zaključujem da u svetlu preovlađujućih okolnosti slučaja i prethodno opisanih ocena, mešanje u mirno uživanje imovine u slučaju podnosioca zahteva nije bilo proporcionalno jer je isti imao legitimna očekivanja da će za period za koji je ima važeću licencu i dozvolu za rad, moći da obavlja svoju privrednu delatnost i da mirno uživa imovinu.

125. Na kraju, ocenjujem da presuda [ARJ. UZVP. br. 119/2021] Vrhovnog suda od 16. decembra 2022 godine u vezi sa rešenjem [A. br. 2081/2020] Osnovnog suda u Prištini od 11. februara 2021 godine., a koja se odnosi na suspenziju licence na neodređeno vreme: (i) predstavlja mešanje u neometano uživanje imovine podnosioca zahteva, kao rezultat obustavljanja njegove poslovne delatnosti; (ii) da je mešanje bilo zasnovano na zakonu; (iii) da je mera kontrole težila legitimnom cilju; (iv) međutim, mešanje nije bilo srazmerno jer je istom kao rezultat suspenzije licence na neodređeno vreme obustavljeno obavljanje poslovne delatnosti, što dovodi do gubitka dobiti i potencijalnog rizika da ista delatnost prestane da postoji.
126. Stoga, Ja utvrđujem da je osporenom odlukom presudom [ARJ. UZVP. br. 119/2021] Vrhovnog suda i rešenjem Osnovnog suda u Prištini – Odeljenje za upravne sporove A-U. br. 208/20 od 01. februara 2021. godine kojima je doneta odlukom o odlaganju izvršenja odluka tuženih i suspendovanju izvršenja licenci na neodređeni period povređeno pravo podnosioca zahteva na mirno uživanje imovine, zagarantovano članom 46. Ustava i članom 1. Protokola br. 1 EKLJP.

(VI) Zaključak u vezi sa navodnim povredama prava podnosioca zahteva

127. Na osnovu gore navedenog, i uzimajući u obzir razmatranja tvrdnji podnosioca u njegovom zahtevu:
- I. **SLAŽEM SE** sa zaključkom većine sudija da su osnovani navodi podnosioca da mu je presudom [ARJ. UZVP. br. 119/22] Vrhovnog suda od 16. decembra 2022 godine povređeno pravo na pravično i nepristrasno suđenje zagarantovanih članom 31. Ustava u vezi sa članom 6. EKLJP na način kako je to obrazloženo u presudi i da se ista treba proglasiti ništavnom
  - II. **SMATRAM DA** je Sud trebao da **UTVRDI DA** su osnovani navodi podnosioca da mu je presudom [ARJ. UZVP. br. 119/22] Vrhovnog suda od 16. decembra 2022 godine kojom je doneta odlukom o odlaganju izvršenja odluka tuženih i suspendovanju važeće licence i dozvole za rad na neodređeni period povređeno pravo podnosioca zahteva na mirno uživanje imovine, zagarantovano članom 46. Ustava i članom 1. Protokola br. 1 EKLJP.
  - III. **SMATRAM DA** je Sud trebao da **PROGLASI** protivustavnim i rešenjem Osnovnog suda u Prištini – Odeljenje za upravne sporove A-U. br. 208/20 od 01. februara 2021. godine i da se isto trebalo proglasiti ništavnom

Podudarno mišljenje podneo sudija;

Radomir Laban, sudija

Dana 01. septembra 2023 godine u Prištini.

